

Terenga 5: Hōtaka 35 – ‘Tūmahi > Tūinga hanga’

He Mihi

Kūtere mai e ngā awa whakaterere taniwha, e ngā manga tuna, e ngā kōawaawa o te motu, ki te pūtahitanga o ngā manako, i runga i te whakaaro mā tātou e pūrena ai te puna o te reo Māori.

Hei Mahi Whakarongo

Ākuanei tātou ka whakarongo ki ngā whakamārama a Tame Roa, nō Ngāti Maniapoto, mō tētehi o ngā marae o tērā whaitua.

Anei ngā pātai hei whakautu mā koutou:

- 1) Nā wai te tongi?
- 2) He ingoa tupuna te ingoa o te marae o Pūrekireki?
- 3) He aha te whānuitanga o te ingoa rā?

Anei a Tame me ana whakamārama i whakaahuatia ake ai mō te hōtaka o Whare Taonga.

He Whakamārama

I te whakawhitinga o ngā tūmahi hei tūingoa, ka kitea ētehi tauira i te reo Māori hei ārahi i a tātou. Tirohia ēnei tauira e whai ake nei:

- 1) tomo > tomokia > tomokanga
inu > inumia > inumanga
tītiro > tirohia > tirohanga
pānui > pānuitia > pānuitanga
- 2) tūmahi poro (poto) / tūāhua (poto) + nga
moe + nga = moenga / tū + nga = tūnga / hoki + nga = hokinga
mate + nga = matenga / pau + nga = painga / ora + nga = oranga
- 3) tūingoa + tanga
Māori + tanga = Māoritanga / rangatira + tanga = rangatiratanga
kaumātua + tanga = kaumātuatanga / tamariki + tanga = tamarikitanga
- 4) takahi > takahanga / arahi > arahanga
whakapuaki > whakapuakanga / tiaki > tiakanga / rumaki > rumakanga

He Mahi Ī-papa

Tuhia ngā kupu e toru hei whakatauiria i ngā ture mō te momo rerenga i whakaatuhia i runga i te Matapā.

tūingoa

Hei Mahi

Whakaurua ia tūingoa hanga e whai ake nei ki roto i tētehi rerenga kōrero.

1. whanaungatanga
2. takahanga
3. whakapuakanga
4. tirohanga
5. paunga

Whakautu:

- Mahi Īpapa: pakeketanga / whanaungatanga / tānetanga
1. E whakaaro nui ana ngā kaumātua ki te whanaungatanga o te rōpū.
  2. E whai ana au i ngā takahanga wae o taku matua.
  3. Tīkina ngā kupu whakarite hei whakapuakanga mā koutou.
  4. E ai ki te tirohanga a te Māori ki te ao, he whanaunga katoa ngā tāngata, ngā kararehe me ngā ika.
  5. Hei te paunga o tēnei marama ka hui te poari.